

La triple redistribució territorial de la població a Catalunya

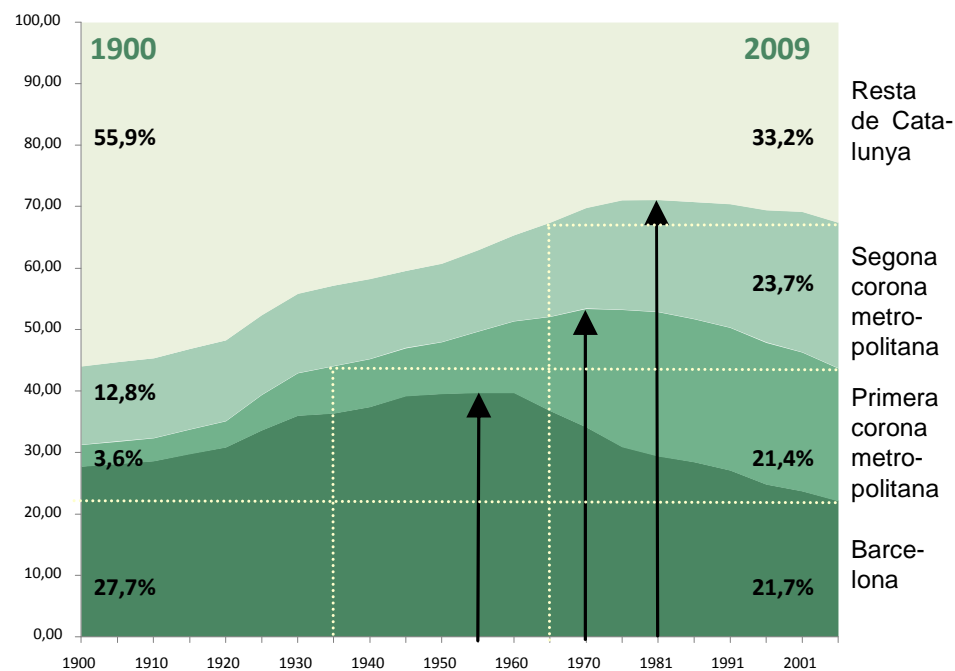
De Barcelona i el seu continu urbà a la resta de la regió metropolitana i Catalunya

L'increment de població a Catalunya des de principis de segle XX ha permès gairebé quadruplicar el seu nombre d'habitants tot passant de 1.966.382 el 1900 a 7.504.881 el 2010 en una evolució no lineal però sí continuada al llarg del temps.

Ara bé, malgrat aquesta tendència general de creixement, a l'interior del país les pautes seguides pels diversos àmbits territorials són sensiblement diferents:

- Barcelona assoleix el seu màxim pes relatiu respecte del conjunt de Catalunya (pràcticament el 40%) en una data tan llunyana com 1955. En 50 anys ha baixat quasi a la meitat (22,1%).
- El conjunt de l'Àrea metropolitana arriba al màxim històric el 1970 (53,4%). El 2009 ha perdut més de 10 punts i ja fa una dècada que ha deixat d'acollir més de la meitat de la població de Catalunya. La disminució no prové només de Barcelona sinó, des de 1981, també de la resta de l'Àrea.
- El conjunt de la regió assoleix el màxim el 1981 (71,2%) i des de llavors ha anat disminuint de forma suau però continuada fins al 66,8% de 2009. En aquest cas encara hi ha un creixement relatiu de la segona corona (que al llarg de la present dècada supera per primera vegada en termes absoluts a Barcelona i a la primera corona), però que resulta insuficient per compensar les pèrdues de l'Àrea.
- En aquest context, la resta de Catalunya esdevé, lògicament, l'àmbit que recull les pèrdues de la resta d'àmbits territorials i recupera part del pes relatiu que havia cedit durant els tres primers quarts del segle XX.
- Amb tot, la situació actual retrotreu la regió metropolitana i la resta de Catalunya a la posició que tenien el 1965; l'àrea metropolitana se situa al nivell de 1936, i la ciutat de Barcelona es troba 5 punts per sota de la seva situació a començaments del segle XX.

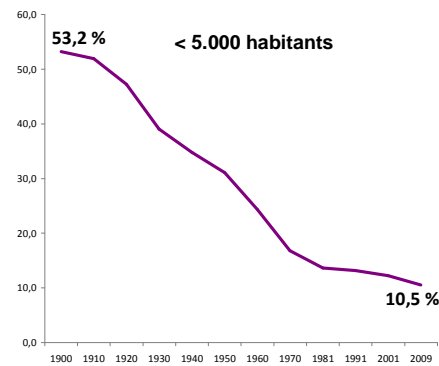
Evolució de la població de Catalunya per àmbits territorials, 1900-2009

Font: Josep SERRA, Àrea Metropolitana de Barcelona.

De Barcelona i els municipis petits als municipis mitjans i grans

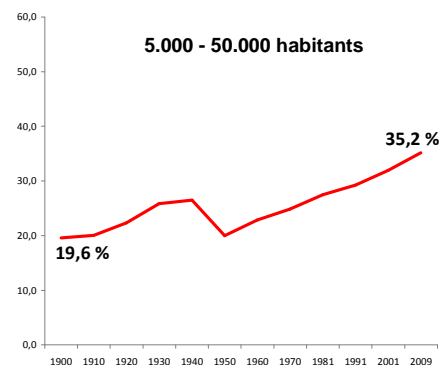
Evolució del pes de la població segons la grandària del municipi on viu, Catalunya 1900-2009

Els municipis més petits han passat d'aplegar més de la meitat de la població de Catalunya el 1900 (53,2%) a tan sols una desena part el 2009 (10,5%).

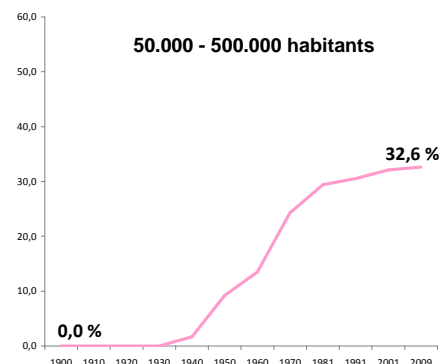
En un context de creixement general de la població catalana és lògic que molts municipis petits se'n beneficiïn i, per tant, 'saltin' de categoria.

Tot i així, la reducció del seu pes és també deguda a la pèrdua neta de població de molts d'ells.

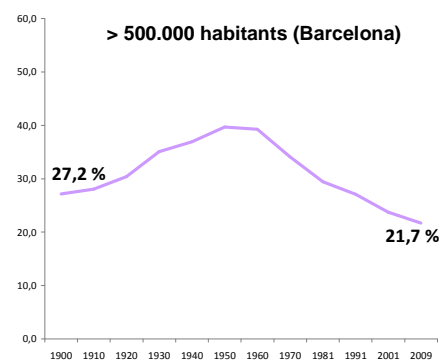
Els municipis mitjans han estat al llarg de la darrera dècada els que han mostrat una taxa major de creixement.

Com a resultat són ja la categoria que aplega una proporció més gran de població, amb un 35,2% del total.

Els municipis grans, que van experimentar el seu major creixement entre 1940 i 1981, han vist estabilitzar la seva participació en el conjunt de la població catalana amb aproximadament una tercera part (32,6%).

Badalona, Terrassa, Sabadell i Lleida entren en aquesta categoria a la dècada de 1940 (l'Hospitalet ho havia fet la dècada anterior), Tarragona, Mataró, Santa Coloma de Gramenet, Reus, Cornellà de Llobregat i Manresa no faran fins a la dècada de 1950, i d'altres com Girona a la de 1960.

Barcelona, per la seva part, i tot i haver recuperat les taxes de creixement positiu que havia perdut al llarg de les dècades de 1980 i 1990, mostra un creixement inferior a la mitjana catalana, motiu pel qual ve perdre el seu pes fins al 21,7% del total.

FONT: Elaboració pròpia a partir de: 1900-2001: GOERLICH, F.J. i MAS, M: *La localización de la población española sobre el territorio. Un siglo de cambios. Un estudio basado en series homogéneas (1900-2001)*. Fundación BBVA. Bilbao, 2006; 2002-2009: INE: Padró d'habitants.

De la dispersió dels habitatges unifamiliars a la concentració dels plurifamiliars

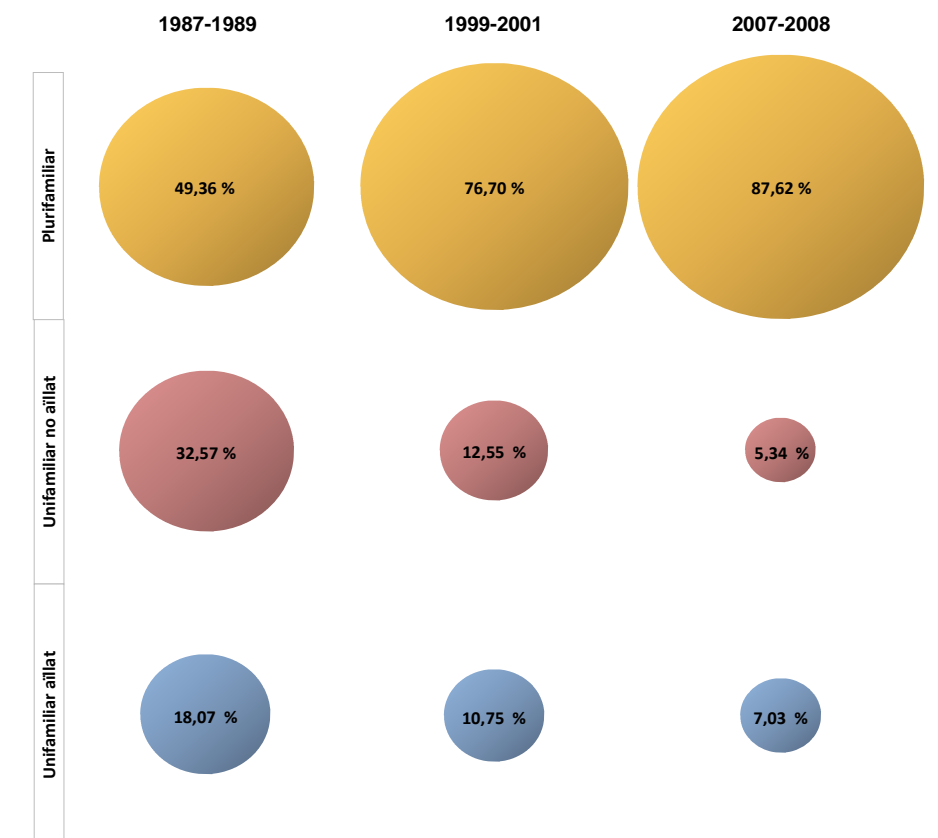
Malgrat que la construcció d'habitatges afecta únicament a una petita part del parc i que no comporta automàticament redistribució de la població (ja sigui pel període de temps que transcorre abans de que es produeixi l'ocupació efectiva, o sigui perquè aquests habitatges van destinats a residència secundària), la seva anàlisi és igualment il·lustradora de les noves pautes de poblament.

Així, després d'un període de predomini de l'habitatge unifamiliar com a tipologia constructiva (que va arribar a representar més de la meitat del total d'habitatges construïts a la província de Barcelona al final de la dècada de 1980) els habitatges plurifamiliars tornen a ser predominants a Catalunya. Així, en vint anys han passat de representar 1 de cada dos (1987-1989) a un de cada quatre deu anys més tard (1999-2001) i a un de cada vuit en l'actualitat (2007-2008).

El progressiu esgotament de sòl, que obliga a tipologies més denses i compactes, però també la presa de consciència per part de molts municipis de la insostenibilitat a què condueix un model urbanitzador dispers i la consolidació d'una visió racionalitzadora a nivell supramunicipal són els elements que han permès capgirar les tendència iniciades durant la dècada de 1980.

La possible recuperació de la construcció d'habitatges unifamiliars, sempre molt per sota dels valors observats fa dues dècades, que es podria produir com a conseqüència de la superació de la crisi econòmica actual vindrà mitigada, però, pels recentment aprovats plans territorials parcials, que advoquen per un model urbanitzador dens i compacte.

Habitatges construïts per tipologia, província de Barcelona, %

Font: 1987-1989 i 1999-2001: MUÑOZ, Francesc: "La producció residencial de baixa densitat", a *Elements de debat territorial*, núm. 21. Diputació de Barcelona. Barcelona, juny de 2005; 2007-2008: COL·LEGI D'APARELLADORS I ARQUITECTES TÈCNICS I ENGINYERS D'EDIFICACIÓ DE BARCELONA: *Informe anual de l'evolució dels nous habitatges de la demarcació de Barcelona*. Gener de 2009.